

Förslag till nya allmänna råd om yrkesmässig hygienisk verksamhet (HSLF-FS 2024:xx)

Remiss från Socialstyrelsen
Remisstid den 9 oktober 2024

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Socialstyrelsen har sedan 1990-talet gett ut allmänna råd om yrkesmässig hygienisk verksamhet som används av kommunerna i deras tillsyn av dessa verksamheter enligt miljöbalken. Till yrkesmässig hygienisk verksamhet räknas bland annat fotvård, massage, hårvård och tatuering samt nagelbehandlingar.

De befintliga allmänna råden är från 2006 och området har sedan dess genomgått en stor förändring. Antalet verksamheter har ökat och nya behandlingsmetoder har tillkommit. Mot bakgrund av detta samt att kunskapsläget inom vissa delar av området har förändrats har Socialstyrelsen gjort bedömningen att det finns ett behov av att se över de allmänna råden. Socialstyrelsen anser att på grund av de relativt omfattande ändringarna som föreslås gällande dispositionen är lämpligt att ändringarna presenteras i nya allmänna råd istället för i en ändringsförfattning.

Socialstyrelsen har remitterat de allmänna råden om yrkesmässig hygienisk verksamhet till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden och socialnämnden. Miljöförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret delar Socialstyrelsens bedömning av behov och bedömda konsekvenser av den föreslagna uppdateringen och anpassningen av de allmänna råden kring yrkesmässig hygienisk verksamhet.

Miljöförvaltningen ställer sig bakom förslaget till de nya allmänna råden om yrkesmässig hygienisk verksamhet men lämnar några synpunkter på frågor som man önskar förtydligande kring. Till exempel lyfts önskemål om förtydligande i vägledningen, vid vilken temperatur arbetskläder bör tvättas i.

Socialnämnden tillstyrker att de av Socialstyrelsen föreslagna ändringarna presenteras i nya allmänna råd istället för i en ändringsförfattning.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag ställer mig positiv till de allmänna råden uppdateras och för övrigt vill jag hänvisa till stadsledningskontorets, miljöförvaltningens och socialnämndens yttranden.

Stockholm den 2 oktober 2024

Alexander Ojanne

Bilagor

1. Konsekvensutredning Förslag till nya allmänna råd om yrkesmässig hygienisk verksamhet dnr KS 2024/737-1.1
2. Utkast förslag till nya allmänna råd om yrkesmässig hygienisk verksamhet dnr KS 2024/737-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Socialstyrelsen har sedan 1990-talet gett ut allmänna råd om yrkesmässig hygienisk verksamhet som används av kommunerna i deras tillsyn av dessa verksamheter enligt miljöbalken. Till yrkesmässig hygienisk verksamhet räknas bland annat fotvård, massage, hårvård och tatuering samt nagelbehandlingar.

De befintliga allmänna råden (SOSFS 2006:4) om yrkesmässig hygienisk verksamhet är från 2006 och området har sedan dess genomgått en stor förändring. Antalet verksamheter har ökat och nya behandlingsmetoder har tillkommit. Den anmälningsplikt som framgår av 38 § 1 förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd utvidgades 2021 och det har kommit ny lagstiftning rörande estetiska behandlingar genom lagen (2021:363) om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar. Därtill har Socialstyrelsens uppdrag som tillsynsvägledande myndighet inom hälsoskydd också förändrats sedan de nuvarande allmänna råden började gälla. Mot bakgrund av bland annat detta samt att kunskapsläget inom vissa delar av området har förändrats har Socialstyrelsen gjort bedömningen att det finns ett behov av att se över de allmänna råden.

Till de allmänna råden finns också en handbok (Yrkesmässig hygienisk verksamhet, Piercing, tatuering, fotvård, massage m.m.). Det pågår ett arbete med en revidering av handboken, som kommer att anpassas till de nya allmänna råden och istället få namnet vägledning.

Socialstyrelsens bedömning är att förslagen inte kommer att leda till ökade kostnader för kommunerna på lång sikt. I ett inledningsskede kan ändringarna innebära vissa begränsade administrativa kostnader. Miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvar och skyldigheter framgår redan av lag och förordning och de allmänna råden innebär inte någon förändring avseende detta. Att de allmänna råden blir mer tydliga samt uppdaterade gör att det blir enklare för miljö- och hälsoskyddsnämnderna att tillämpa dem anser Socialstyrelsen.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden och socialnämnden. Miljöförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 september 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar Socialstyrelsens bedömning av behov och bedömda konsekvenser av den föreslagna uppdateringen och anpassningen av de allmänna råden kring yrkesmässig hygienisk verksamhet. Stadsledningskontoret välkomnar även en revidering av handboken med förtydliganden som ytterligare kan vägleda Miljö- och hälsoskyddsnämnden i tillsynsarbetet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remiss Förslag till nya allmänna råd och yrkesmässig hygienisk verksamhet anses vara besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Nämnden tillstyrker förslaget till de nya allmänna råden om yrkesmässig hygienisk verksamhet med de synpunkter som lämnas nedan.

Förtydligande av begreppet ”behandlingar som innebär en förhöjd risk för smitta”

I förslaget används begreppet ”behandlingar som innebär en förhöjd risk för smitta”. I förslaget anges försiktighetsåtgärder som bör vidtas vid förhöjd risk för smitta; att arbetskläder bör vara kortarmade och bytas dagligen samt att händerna bör desinfekteras med ett handdesinfektionsmedel omedelbart före och efter behandlingsmomentet. I den konsekvensutredning som bifogats förslaget förtydligar Socialstyrelsen begreppet enligt följande. ”Det kan exempelvis röra sig om behandlingar som innebär att hud eller slemhinna penetreras, samt vid skadad hud eller slemhinna. Varje verksamhet som är anmälningspliktig enligt 38§ 1 förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd behöver inom ramen för sin egenkontroll bedöma riskerna med verksamheten ur hälsosynpunkt”.

Nämnden anser att Socialstyrelsens förtydligade är otydligt. Även om varje anmälningspliktig verksamhet behöver bedöma riskerna med sin verksamhet ur hälsosynpunkt så är det kommunerna som kommer behöva göra bedömningen om en verksamhet faller in under benämningen ”behandlingar som innebär en förhöjd risk för smitta”. Nämnden skulle vilja att Socialstyrelsen förtydligar ännu mer vad som avses. Ska man till exempel anse att det innebär en förhöjd risk vid varje tillfälle som man använder stickande skärande verktyg, t.ex. vid borttagande av död hud (fotvård, klippning av nagelband, dermaplaning). Således efterfrågar nämnden vägledning kring exempel på olika typer av ingrepp som bedöms medföra en förhöjd risk för smitta. Härutöver är det önskvärt med ett förtydligande kring om begreppet smitta innefattar såväl blodsmitta som annan smitta. Att överlämna dessa bedömningar till kommunerna medför att kommunerna gör olika bedömningar vilket i sin tur leder till otydlighet inom tillsynsområdet.

Arbetskläder

I förslaget finns nya råd gällande arbetskläder där de vid behandlingsmoment med förhöjd risk för smitta ska vara kortärmade och bytas dagligen. Det nämns däremot ingenting om det finns behandlingar som Socialstyrelsen anser att behandlaren ska använda engångsförkläden vid för att undvika att sprida smitta.

Idag ställer nämnden i sin tillsyn t.ex. krav på att engångsförkläden ska användas eller att arbetskläder byts direkt efter användning vid behandlingar som tatuering, piercing, microneedling och fotvård eftersom nämnden bedömer att dessa är behandlingar med förhöjd risk för smitta. Nämnden skulle gärna se att Socialstyrelsen förtydligar om det finns behandlingar som Socialstyrelsen anser att engångsförkläden bör användas vid. Eller är det Socialstyrelsens uppfattning att engångsförkläden inte behöver användas vid någon typ av yrkesmässig hygienisk verksamhet? I sådana fall anser nämnden att även detta bör framgå.

När nu Socialstyrelsen har nya råd om arbetskläder anser nämnden att det även bör förtydligas, t.ex. i vägledningen, vid vilken temperatur arbetskläder bör tvättas i.

Förtydliga ”Naglarna bör skötas så att en god handhygien kan tillämpas”

Om det inte går att utveckla i det allmänna rådet så anser nämnden att det i den kommande vägledningen bör förtydligas vad Socialstyrelsen menar med ”Naglarna bör skötas så att en god handhygien kan tillämpas”. Detta för att det ska vara tydligt för alla vad detta innebär. Det är inte ovanligt att nämnden i sin tillsyn stöter på verksamhetsutövare med nagellack och långa naglar.

Förtydliga när händer kan antas vara smutsiga

I förslaget finns rådet att ”Händerna bör tvättas med vatten och flytande tvål före desinfektion, om de är eller kan antas vara smutsiga”. Av nämnt råd tolkar nämnden det som att händerna ska tvättas om de är eller kan antas vara smutsiga annars är det tillräckligt att händerna desinficeras. Nämnden håller med om detta, men anser att Socialstyrelsen i rådet eller i vägledningen förtydligar när händerna kan antas vara smutsiga. Detta för att det ska vara så tydligt som möjligt för verksamhetsutövarna och för kommunerna i sin bedömning. Det kan skilja väldigt mycket hur mycket utbildning eller erfarenhet verksamhetsutövarna har om handhygien och smittskydd och därför är det viktigt att Socialstyrelsen är tydliga gällande detta.

Desinfektion av händer vid handsbyte

Om Socialstyrelsen vill ha tydligare råd kring hur verksamheterna upprätthåller en god handhygien anser nämnden att det i råden eller i vägledningen även ska nämnas att händerna ska desinficeras vid handsbyte under behandlingens gång. Detta då nämnden i sin tillsyn stöter på att detta inte alltid görs.

Engångshandskar

I förslaget framgår det att ”Engångshandskar anpassade för ändamålet bör användas vid behandling som penetrerar hud eller slemhinna”. I konsekvensutredningen förtydligar Socialstyrelsen detta med att ”val av engångshandskens grad av renhet behöver anpassas efter vilken typ av behandling som ska genomföras”.

Nämnden anser att Socialstyrelsen behöver förtydliga detta ännu mer eftersom det är mycket oklart vad de menar med ”engångshandskens grad av renhet”. Menar Socialstyrelsen att sterila handskar ska användas för vissa behandlingar? Vilka

behandlingar är det? Socialstyrelsen behöver tydligt klargöra vad de avser med ”val av engångshandskens grad av renhet behöver anpassas efter vilken typ av behandling som ska genomföras”.

Bedömning om en behandling kan utföras

I förslaget står det ”den som utför en behandling bör vara uppmärksam på eventuella sjukdomar, sår, allergier eller skador hos kunden och göra en bedömning av om en behandling kan utföras utan risk för överföring av smitta”.

Nämnden reagerar på att det endast ska göras en bedömning om en behandling kan ske utan risk för överföring av smitta och ingenting om kundens hälsostatus ens gör det lämpligt att utföra en behandling. Det kan finnas vissa behandlingar/användning av vissa instrument som inte ska utföras för att det finns en ökad risk för kundens välmående. Nämnden anser att verksamhetsutövaren även behöver ta kundens hälsotillstånd i beaktande när de ska bedöma om en behandling är lämplig eller inte och inte bara risken för smittspridning. Till exempel om kunden äter medicin som ökar risken för blödning.

Förtydliga när desinfektion av hud behövs

I förslaget framgår det att hud och slemhinna ska desinficeras innan de penetreras. Det är däremot oklart om Socialstyrelsen anser att huden penetreras när man tar bort död hud, som t.ex. vid användning av skalpell för att ta bort förhårdnader vid fotvård, klippa i nagelband eller vid dermaplaning. Denna otydlighet finns redan idag, vilket gör att kommunerna bedömer olika i frågan. Det är nämndens önskan att detta förtydligas i det nya förslaget så att kommunerna bedömer lika i frågan. Även förtydliga om Socialstyrelsen ser det som nödvändigt att desinficera huden i behandlingar där endast hår tas bort som t.ex. vid rakning med rakblad.

Förtydligande om instrument vid borttagning av död hud

Nämnden behöver få förtydligat om sterila instrument behöver användas för att ta bort död hud. Idag ställer nämnden krav i sin tillsyn på att fotvårdare ska använda sterila skalpellblad eftersom de använder dessa för att ta bort död hud. Däremot ställer nämnden inte krav på att sterila nagelbandsaxar eller liknande ska användas för att klippa nagelband.

Förtydliga när kemisk desinfektion är tillräcklig och när krävs det att det är värmedesinfektion

I förslaget står det att ”Desinfektion av instrument och redskap bör göras genom värmedesinfektion”. Innebär detta att endast instrument som kan värmedesinficeras ska användas? När är kemisk desinfektion tillräcklig och när krävs det att det är värmedesinfektion?

Spädningsvätskor för tatueringfärg

I förslaget står det ”När tatueringsfärger bereds bör spädningsvätskor, färgkoppar och instrument för blandning vara sterila”. Nämnden ser gärna att det förtydligas om spädningsvätskan behöver vara steril varje gång den ska användas eller om det är tillräckligt att man införskaffar steril spädningsvätska som är steril innan den öppnas första gången, så som kravet är på tatueringsfärgerna? Nämnden ser gärna att Socialstyrelsen förtydligar i tillhörande vägledning hur det sterila vattnet ska hanteras, t.ex. förvaring, hållbarhet m.m.

Rengöringsrutiner för behandlingsbrits/behandlingsstol

Nämnden ser gärna att det i vägledningen förtydligas om ytdesinfektion av behandlingsbrits alltid ska ske efter varje kund eller om det finns behandlingar/tillfällen då det är tillräckligt att rengöra med rengöringsmedel eftersom man ser den mekaniska rengöringen av britsen som det viktiga momentet.

Socialstyrelsen har tidigare i sin vägledning till nämnden framfört att det är den mekaniska rengöringen som är det viktiga vid rengöringen av britsen vid fotvård och fotvårdare har därför inte behövt använda ytdesinfektion efter varje kund. Är denna vägledning fortfarande tillämplig eller ska ytdesinfektion alltid användas på britsen/stolen oavsett behandling vilket gör att britsen/stolen slits fortare och att det därmed är en underhållskostnad som verksamheten får räkna med?

Desinfektionsmedel

Vid yrkesmässig hygienisk verksamhet används desinfektionsprodukter av olika slag för händer, ytor och för hud. Eftersom det finns en uppsjö av olika produkter på marknaden så har nämnden i sin tillsyn ofta svårt att bedöma om en desinfektionsprodukt har tillräcklig effekt om det inte gäller klorhexidinsprit eller en alkoholbaserad produkt.

Nämnden skulle därför uppskatta om Socialstyrelsen i sin vägledning kan förtydliga vilka krav kommunerna kan ställa på desinfektionsprodukter eller om det finns andra uppgifter som nämnden kan använda sig av i sin bedömning. Finns det t.ex. vissa standarder eller andra uppgifter som hur snabb avdödningseffekt produkten har på olika mikroorganismer som desinfektionsprodukterna behöver uppfylla? Det är nämndens erfarenhet att verksamheterna oftast går på vad återförsäljarna säger/vad som står på flaskan och att de själva inte kan redovisa uppgifter som påvisar produktens desinfektionsförmåga.

Stickande skärande avfall

Nämnden önskar att Socialstyrelsen i det nya rådet eller i tillhörande vägledning förtydligar sin syn på avfallet från stickande skärande verksamhet som kommer från yrkesmässig hygienisk verksamhet. Ska det ses som farligt avfall eller inte? I dagsläget tolkar kommunerna detta olika vilket gör att det klassas som farligt avfall i vissa kommuner, men inte i andra. Detta är förvirrande för verksamhetsutövarna.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2024 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 juli 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar Socialstyrelsens bedömning av behov och bedömda konsekvenser av den föreslagna uppdateringen och anpassningen av de allmänna råden kring yrkesmässig hygienisk verksamhet. Man kan möjligen fundera kring den specifika detaljeringsgraden i förslaget, men troligen är den föreslagna detaljeringsgraden nödvändig. Förvaltningen avstår från att komma med egna förslag på utformning av Socialstyrelsens allmänna råd gällande yrkesmässig hygienisk verksamhet.